

Nr 278.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse; given Stockholms slott den 10 maj 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 maj 1946.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg.

I Stockholms stads rannsakningsfängelse ha sedan lång tid tillbaka förvarats vissa för brott eller lösdriveri häktade eller dömda personer. Vidare ha där intagits utlänningar som tagits i förvar jämlikt utlänningsförfattningarna.

Frågan om kronans och Stockholms stads skyldigheter med avseende å stadens rannsakningsfängelse, innefattande bland annat spørsmålet om vem som skall bära kostnaderna för de olika kategorierna intagna, har länge

varit föremål för tvist. En redogörelse för uppkomsten av motsättningarna mellan kronan och staden samt för frågans tidigare behandling har lämnats i propositionen nr 297 till 1943 års riksdag (s. 2 ff.). Hithörande spørsmål upptogs av 1940 års förhandlingskommission, bestående av representanter för kronan och staden, vilken kommission i sitt betänkande (SOU 1940: 28) avgav förslag även till bestämmelser om utnyttjandet av Stockholms stads rannsakningsfängelse. På grund av den ändrade situation, som inträdde efter krigsutbrottet, kunde förhandlingskommissionens förslag i vad det avsåg rannsakningsfängelset icke genomföras. I anledning av det stegrade fångantalet uppstod behov att utnyttja rannsakningsfängelset för fångvårdens behov i större utsträckning än tidigare. Såsom resultat av de förhandlingar, som med anledning därav inleddes, framlades år 1943 ett förslag till avtal mellan kronan och Stockholms stad om rätt för fångvården att disponera platser i rannsakningsfängelset m. m., vilket förslag i nyssnämnda proposition underställdes 1943 års riksdag. Sedan förslaget godkänts av riksdagen, slöts avtal i ämnet mellan fångvårdsstyrelsen å kronans vägnar samt stadens representanter. Avtalet skulle gälla två år, räknat från och med den 1 juli 1943, och förlängas ett år i sänder om uppsägning ej skedde.

Rörande avtalets huvudsakliga innehåll torde få intagas följande av fångvårdsstyrelsen lämnade redogörelse.

Underhåll av *ännu ej dömda* bekostas av staden, som jämväl är skyldig att tillhandahålla lokaler för förvaring av dem. Beträffande dem *som redan erhållit sin dom* må ur avtalet återgivas följande. Huvudregeln enligt avtalets § 1 a) är att kronan påtager sig kostnaden för förvaringen och underhållet i Stockholms stads rannsakningsfängelse av följande kategorier intagna, nämligen *dels* bötesfångar, *dels* häktade, av Stockholms rådhusrätt till straffarbete eller fängelse dömda personer från och med dagen efter rådhusrättens utslag, *dels* häktade, som enligt utslag av Stockholms rådhusrätt skola intagas till förvaring eller internering, *dels* häktade, av överståthållarämbetet till tvångsarbete dömda lösdrivare från och med dagen efter överståthållarämbetets beslut, *dels* ock personer, som tagits i förvar jämlikt författningar rörande utläningar. I § 2 avtalet stadgas, att staden förbinder sig att i rannsakningsfängelset på fångvårdsstyrelsens begäran i mån av utrymme mot ersättning, som nedan sägs, förvara intagna, för vilkas förvaring och underhåll kronan enligt § 1 a) påtagit sig kostnaden, ävensom personer, som för undergående av straff intagas i fängelset eller enligt fångvårdsstyrelsens beslut dit överflyttas, dock att staden skall vara pliktig att förvara *dels* stadens bötesfångar, *dels* ock till ett antal av lägst 50 och högst 90, varav högst 15 kvinnor, andra för straffverkställighet intagna.

För de i § 2 omnämnda intagna skall kronan *dels* ersätta staden efter avgiven räkning dess utgifter för utspisning åt de intagna efter det för centralfängelset å Långholmen gällande portionspriset (sålunda allenast kostnad för i portion ingående proviantartiklar) *dels* ock till staden såsom bidrag till kostnaderna för fängelsebyggnadernas underhåll, för bevakning, sjukvård inom anstalten, allmänna förvaltningskostnader och dylikt ävensom för tillhandahållande av sängkläder samt av kläder under anstaltsvisitsen och vid avgången från anstalten erlægga ett belopp av 7 kronor 50 öre per intagen och dag. Fångvården förpliktar sig att erlægga i denna § angiven ersättning för en beläggning för dag av minst 50 för straffverkställighet intagna.

Med anledning av det nya avtalet upptogs anslaget till ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse, som dessförinnan varit uppfört med 14 000 kronor, för budgetåret 1943/44 till 250 000 kronor. För budgetåret 1944/45 höjdes anslaget till 310 000 kronor. I gällande stat är det uppfört med 225 000 kronor. Belastningen å anslaget utgjorde under budgetåren 1943/44 och 1944/45 416 900 kronor resp. 422 000 kronor.

I riksstatsförslaget för nästa budgetår har ifrågavarande anslag med hänsyn till den beslutade straffverkställighetsreformen upptagits med allenast beräknat belopp. Anslagsfrågan har även varit beroende av förhandlingar med Stockholms stad.

I skrivelse den 18 mars 1946 har *fångvårdsstyrelsen* anmält frågan om upptagande av anslag för nu ifrågavarande ändamål i riksstaten för budgetåret 1946/47. Styrelsen har därvid meddelat, att ett fortsatt utnyttjande av rannsakningsfängelset för förvar av kronans fångar icke vore behövt, sedan fångantalet på senaste tiden nedgått samt fångvården därjämte erhållit tillgång till nya fångkolonier. På grund härav hade styrelsen uppsagt avtalet med Stockholms stad att upphöra från och med den 1 juli 1946.

I samband med att detta av de särskilda krisförhållandena betingade avtal upphörde att gälla, borde det enligt styrelsens mening ersättas av regler, som slutgiltigt löste de gamla tvistefrågorna om kronans och Stockholms stads skyldigheter med avseende å stadens rannsakningsfängelse. Styrelsen erinrar i detta hänseende, att staden år 1943 förklarat sig villig att låta fångvården tills vidare disponera rannsakningsfängelset för vanligt fångförvar på det villkoret (prop. nr 297/1943 s. 6), att förhandlingar skulle upptagas för definitiv lösning av rådande oklara förhållanden beträffande fängelset, samt att föredragande departementschefen i enlighet med detta uttalande förordat en sådan utformning av det provisoriska avtalet, att det i den utsträckning, som då var möjlig, anslöt sig till förhandlingskommissionens förslag (prop. s. 12).

Vid uppgörandet av förslag till nya bestämmelser angående kronans och stadens skyldigheter beträffande rannsakningsfängelset har fångvårdsstyrelsen funnit lämpligt att alltjämt låta dessa bestämmelser innefattas i ett avtal mellan kronan och staden. Ärendets tvistiga natur gjorde det enligt styrelsens mening påkallat, att ett formligt godkännande föreläge från stadens sida. Styrelsen har därför utarbetat följande *förslag till nytt avtal mellan kronan och staden*.

Mellan fångvårdsstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Stockholms stad, å andra sidan, har överenskommit som följer.

§ 1.

a) Kronan övertager utan kostnad för staden förvaringen och underhållet av *dels* bötesfångar, *dels* häktade, av Stockholms rådhusrätt till straffarbete eller fängelse dömda personer från och med dagen efter dagen för rådhusrättens utslag, *dels* häktade, som enligt utslag av Stockholms rådhusrätt skola intagas till förvaring eller internering, *dels* häktade, av överståthållarämbetet till tvångsarbete dömda lösdrivare från och med dagen efter dagen för

överståthållarämbetets beslut, *dels ock* personer, som tagits i förvar jämlikt författningar rörande utläningar.

b) För häktade, rörande vilka rådhusrätten eller överståthållarämbetet beslutat om undersökning av sinnesbeskaffenheten och som till följd därav intagits å fångvården tillhörande sinnessjukavdelning, skall staden ersätta fångvården efter avgiven räkning dess utgifter för utspisning åt de häktade efter det för avdelningen gällande portionspriset (sålunda allenast kostnad för i portion ingående proviantartiklar).

c) Andra för brott eller lösdriveri häktade men icke dömda personer må förvaras i statlig fångvårdsanstalt i Stockholm eller dess närhet, därest plats icke kan beredas dem å rannsakningsfängelset. Efter fångvårdsstyrelsens tillstånd i varje särskilt fall må ock i statlig fångvårdsanstalt intagas häktad men icke dömd person som befinnes lida av kroppssjukdom eller, utan att sådant fall är för handen som i b) sägs, av sinnessjukdom.

För de under c) omförmälda häktade gäller,

att de häktade skola utan kostnad för kronan genom försorg av polisen i Stockholm införas till den statliga fångvårdsanstalten samt i förekommande fall inställas inför rådhusrätten eller överståthållarämbetet,

att staden skall ersätta fångvården efter avgiven räkning dess utgifter för utspisning åt de häktade efter det för vederbörande fångvårdsanstalt gällande portionspriset (sålunda allenast kostnad för i portion ingående proviantartiklar),

samt att staden såsom bidrag till kostnaderna för fängelsebyggnadernas underhåll, för bevakning, sjukvård, allmänna förvaltningskostnader och dylikt ävensom för tillhandahållande av beklädnad och sängkläder m. m. skall erlægga visst belopp per intagen och dag, som tills vidare intill dess annorlunda överenskommes skall utgå med 7 kronor 50 öre per intagen och dag, dock sammanlagt lägst 5 000 kronor för år räknat.

d) Staden förvarar och underhåller på egen bekostnad övriga för brott eller lösdriveri häktade men icke dömda personer.

§ 2.

Därest väsentlig ändring skulle inträda i förutsättningarna för ersättning och bidrag som i § 1 sägs, äger vardera parten påkalla jämkning härutinnan.

Oavsett om sådan väsentlig ändring inträtt eller ej skall senast inom fem år efter avtalets ikraftträdande och sedermera före utgången av varje tioårsperiod göras en omprövning, huruvida någon förskjutning ägt rum i fråga om beräkningsgrunderna för ersättning och bidrag, varom överenskommelse träffats, samt, därest så befinnes vara fallet, huruvida förskjutningen är av den betydenhet, att den bör för nästföljande tioårsperiod föranleda jämkning i beloppen.

§ 3.

Ersättning och bidrag, varom överenskommelse träffats, skola erläggas månadsvis den 15 i varje påföljande månad.

§ 4.

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1946.

Förslaget är, enligt vad fångvårdsstyrelsen meddelar, utarbetat efter mönster av förhandlingskommissionens förslag, vilket förslag i princip tillstyrkts av alla vederbörande myndigheter. Rörande vissa jämkningar, som vidtagits i kommissionens förslag, anföres i styrelsens skrivelse:

I kommissionens under § 8 intagna avtal ha följande jämkningar vidtagits, nämligen:

Under a) fastställd tidpunkt »från och med fjärde dagen från dagen för» rådhusrättens utslag respektive överståthållarämbetets beslut har ersatts med »från och med dagen efter dagen för» rådhusrättens utslag respektive överståthållarämbetets beslut. Denna ändring har vidtagits i anslutning till de i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. intagna, ändrade bestämmelserna om tiden för avgivande av nöjdförklaring.

Under c) har »centralfängelset å Långholmen» ersatts med »statlig fångvårdsanstalt i Stockholm eller dess närhet», detta med hänsyn till planerat nedläggande av centralfängelset å Långholmen. Vidare har bestämmelsen under c) något omformulerats i syfte att häktade men icke dömda personer skola kunna efter tillstånd av fångvårdsstyrelsen intagas å ifrågavarande statliga fångvårdsanstalt, även om platsbrist icke föreligger å rannsakningsfängelset. Syftet med ändringen har varit att kunna bereda kropps- eller sinnessjuka häktade vård å centralfängelsets å Långholmen sjukavdelningar.

Beträffande ersättningsbeloppens storlek framhåller styrelsen, att någon ändring icke gjorts.

Avtalsförslaget har av fångvårdsstyrelsen underställt Stockholms stadskollegium, som år 1940 av stadsfullmäktige bemyndigats att å stadens vägnar underteckna det av förhandlingskommissionen framlagda avtalet. Enligt skrivelse till fångvårdsstyrelsen den 7 mars 1946 har kollegiet icke funnit något att erinra mot styrelsens nu uppgjorda avtalsförslag, därvid dock uttrycket »väsentlig ändring» i förslaget § 2 borde givas en viss tolkning.

Åtagandet att förvara Stockholms stads fångar, vartill fångvårdsstyrelsen genom det nya avtalet förbundit sig, innebure, enligt vad styrelsen anför, dock icke möjlighet att hädanefter från riksstaten utesluta anslag till ersättning för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelset. Kronan kunde nämligen allt fortfarande bliva skyldig ersätta staden för förvaring i rannsakningsfängelset av vissa intagna. Detta bleve sålunda förhållandet, därest fånge av en eller annan anledning icke skulle kunna vid bestämd tidpunkt överföras från rannsakningsfängelset. Ehuru i avtalet ej funnes något bestämt härom, syntes fångvården för sådant fall böra utgiva portionsersättning samt vårdavgift efter kronor 7: 50 per intagen och dag. De årliga kostnaderna härför kunde beräknas uppgå till 5 000 kronor. Härjämte borde anvisas 15 000 kronor till vissa på innevarande budgetår belöpande underhållskostnader. Dessa grundade sig på portionspriset vid centralfängelset å Långholmen och kunde icke fastställas förrän efter den 1 juli 1946. Sammanlagt skulle alltså för budgetåret 1946/47 erfordras ett anslag av 20 000 kronor. Detta belopp innebure i jämförelse med det för budgetåret 1945/46 i riksstaten för ändamålet upplagna anslaget, 225 000 kronor, en besparing å 205 000 kronor och i förhållande till belastningen för budgetåret 1944/45, omkring 420 000 kronor, en besparing på cirka 400 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts har fångvårdsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* bemyndiga fångvårdsstyrelsen att med Stockholms stad träffa avtal i överensstämmelse med det uppgjorda försla-

get, *dels ock* föreslå riksdagen att för budgetåret 1946/47 till Ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelset anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

Statskontoret har, efter remiss, förordat bifall till fångvårdsstyrelsens framställning.

Överståthållarämbetet har i infordrat utlåtande anfört, att förslaget till avtal icke föranledde någon erinran från ämbetets sida.

Departements-
chefen.

Utnyttjandet av Stockholms stads rannsakningsfängelset för straffverkstälighet har varit en av krisförhållandena betingad nödfallsåtgärd. Fängelset har tagits i anspråk för dylikt ändamål endast i den mån så varit oundgängligen nödvändigt (jfr II ht 1945 s. 118). Framdeles torde det, såsom fångvårdsstyrelsen framhållit, endast i enstaka fall behöva användas för fångvårdens räkning.

Det av styrelsen nu framlagda förslaget till definitiv reglering av kronans och Stockholms stads skyldigheter med avseende å rannsakningsfängelset, vilket förslag bygger på förhandlingskommissionens motsvarande förslag, finner jag i likhet med de hörda myndigheterna utgöra en godtagbar lösning av de gamla tvistefrågorna. Även om ersättning till staden för underhåll av fångar i fängelset hädanefter kommer att utgå endast i undantagsfall, synes emellertid avtalet böra innehålla uttrycklig föreskrift om att ersättningen i dylika fall skall utgå enligt de av fångvårdsstyrelsen nu förordade grunderna. Enligt vad jag inhämtat kan staden förväntas godkänna en sådan föreskrift. Avtalet torde böra fastställas av Kungl. Maj:t.

I fråga om beräkningen av anslagsbehovet under nästa budgetår har jag ej funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelset* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Åke Mossler.